

30 letnica Velike oktobrske socialistične revolucije

Referat V. M. Molotova na svečani seji Moskovskega sovjeta dne 6. novembra 1947

POMEN ZMAGE SOCIALIZMA V SOVJETSKI ZVEZI

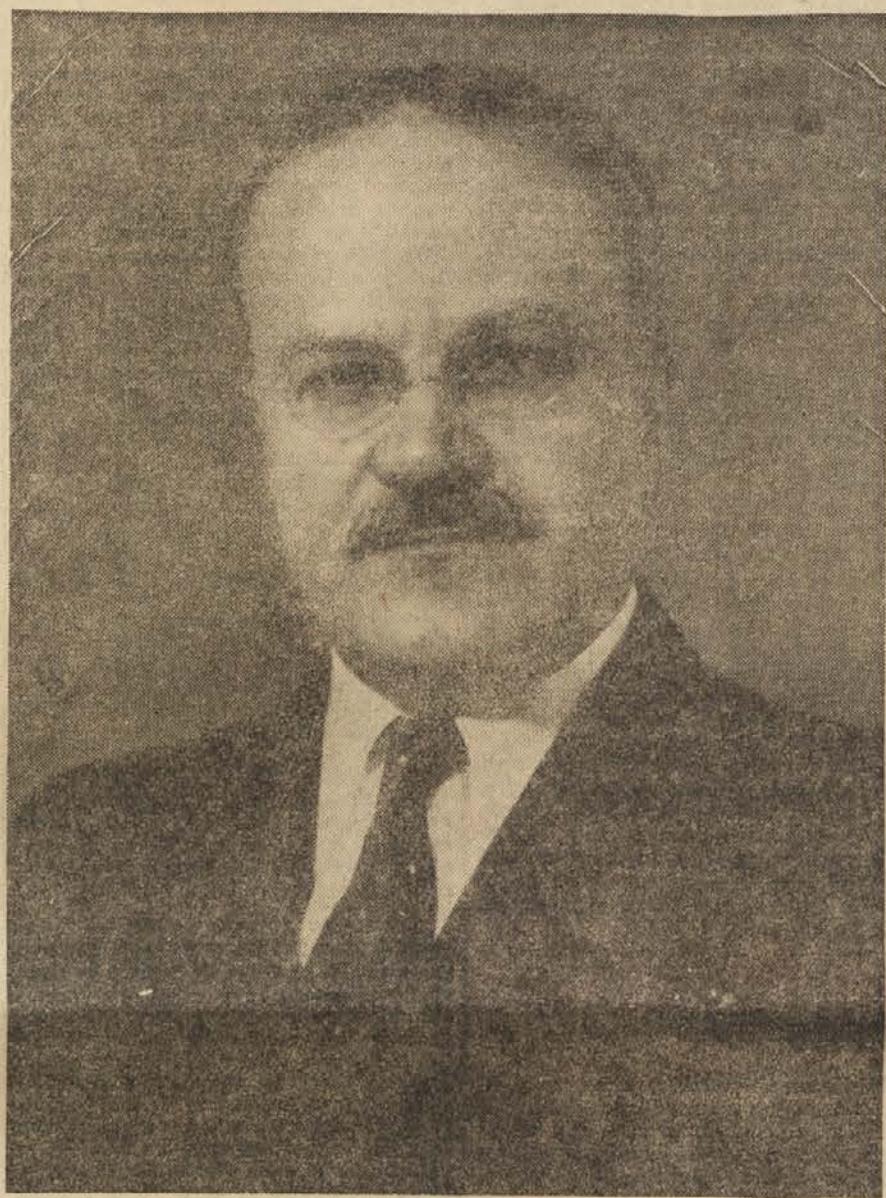
TOVARIŠI!

Danes proslavljajo narodi Sovjetske zveze za delovno ljudstvo vsega sveta pomembno 30letnico Velike oktobrske socialistične revolucije. V teh veselih dneh ne preživljamo samo mi, sovjetski ljudje, radostnih trenutkov ob veliki zmagi socializma v naši državi. Obstojajo milijoni vdanih prijateljev Sovjetske zveze ne samo v prijateljskih državah. Povsod, kjer vlada kapitalizem, ki zatira delovno ljudstvo, zaslužuje delavstvo kolonij in odvisnih dežel, vidijo ljudje v uspehih Sovjetske zveze približevanje svoje lastne osvoboditve izpod jarma in zasluževanja. Ni dežele na svetu, v kateri ne bi imela Sovjetska zveza med množicami delavskega razreda, med delovnimi kmeti in širokimi demokratičnimi krogi številne prijatelje, ki so polni simpatij in zaupanja v našo stvar. Glejte, zakaj danes ob dnevu 30letnice sovjetske revolucije tako visoko plapolna naša oktobrska zastava, zmagonosna zastava Lenina-Stalina. Minilo je 30 let od oktobrskih dogodkov leta 1917. Naši sovražniki iz tabora buržoazije so tedaj in tudi pozneje trdili, da sovjetska oblast v Rusiji ne bo ostala in da je obsojena na neizbežen polom. Boljševiki se niso preplašili teh prerokovanj in so šli pogumno v boj, da bi delavski razred prevzel oblast, in ko so streljati kapitalistični red, že 30 let zmagovito gradijo socialistično državo, gradijo novo družbo na osnovah komunizma.

Pot, ki smo jo prehodili, moramo razdeliti na tri razdobja. Prvo razdobje — od dneva zmage sovjetske oblasti do pričetka druge imperialistične vojne. Drugo razdobje — so leta velike domovinske vojne. Tretje razdobje, ki se je šele pričelo — so leta povojne izgradnje.

Prvo razdobje obsega 23 let in pol. Med temi leti so šla tri leta za oboje — borbo z intervencionisti in belogardiščinimi tolpani, ki so stremeli za tem, da bi streljali sovjetsko oblast in uničili mlado sovjetsko državo. Ti načrti kapitalistov in veleposestnikov so doživeli popoln polom, našo domovino so pri peljali do popolnega obubožanja in izčrpanosti. Potrebna je bila vrsta let samo zato, da bi dosegli predvojno raven industrije in poljedelstva. Za tem sta se dvigavanje in razvoj narodnega gospodarstva naše dežele ustvarjala na podlagi znamenitih Stalinskih petletk. Ob koncu leta 1928, smo pristopili k izpolnjevanju prve petletke, ki smo jo, kakor je znano, izvršili pred rokom. Za tem smo izvršili drugo petletko in prešli na izpolnjevanje tretje petletke, katere nam zaradi nemškega napada ni uspelo izvesti. Na ta način nam ni uspelo delati po načrtih treh Stalinskih petletk niti ne 13 let. Kljub temu se je naša dežela v tem kratkem času izpremenila. Iz Rusije, zaostale v industrijskem pogledu, se je naša dežela spremenila v napredno industrijsko državo, ki je že ob koncu druge petletke zavzemala glede industrijske proizvodnje prvo mesto v Evropi. Vsako leto, do pričetka velike domovinske vojne, se je naša industrija hitro razvijala, ustvarjala vedno nove in nove panoge proizvodnje in vedno bolj povečevala proizvodnjo industrijskega blaga. L. 1940. je težka industrija naše države dajala skoraj 20krat več proizvodov kot leta 1913. Naše poljedelstvo je doživelo še večjo spremembo. Iz majhnih in slabo produktivnih kmečkih gospodarstev, ki so v večini primerov uporabljala samo plug, srp in koso, se je naše poljedelstvo z organiziranjem v kolhoze spremenilo v veliko napredno gospodarstvo, ki je s pomočjo državnih strojno-tractorskih postaj, vzporedno s kolhozi, dobilo bogato tehnično opremo v traktorjih, kombainih, avtomobilih in raznovrstnih novih poljedelskih strojih.

Kljub še precej veliki zaostalosti živinoreje je skupna proizvodnja poljedelstva 1940. leta skoraj dvakratno prekorčila tisto, kar je poljedelstvo dalo 1913. leta. Ko je resumiral predvojno dobo razvoja sovjetskega gospodarstva, je tovariš Stalin lansko leto dejal: »Tako velikega postaja proizvodnje ne moremo smatrati za enostaven in običajen razvoj države od zaostalosti k napredku. To je bil skok, s pomočjo katerega se je naša domovina spremenila od zaostale države v napredno, od agrarne v industrijsko.« To pomeni, da je naša socialistična država s tem, da je prekinila s tradicijami buržuj-skih držav in obvladala odpor razrednega sovražnika in omahljivih elementov, izvršila pravo revolucijo tako na področju industrije kakor tudi na področju poljedelstva. Spričo tega je bilo gospodarstvo v Sovjetski zvezi v kratkem času

rekonstruirano na podlagi napredne tehnike, česar ni poznala niti ena tuja država. Te rezultate smo dosegli predvsem s tem, da smo izvedli boljševiško politiko industrializacije države in smo si zadali kot prvo nalogo razvoj težke industrije. To je bilo tem bolj nujno potrebno, ker je moralo naše ljudstvo spričo tega, da je bilo obkroženo od kapitalističnih sovražnikov, vedno misliti na to, da bo pripravljeno za odpor v primeru napada. Dosegli smo radikalno reorganizacijo poljedelstva s tem, da smo izvedli politiko kolektivizacije. Celih deset let smo delali na pripravah te reorganizacije, ki je bila zvezana z obvladovanjem strogega odpora kulštva. Toda že v prvih letih prehoda k uredničenju petletnih planov je naša partija znala prepričati kmete, da so šli po novi poti — po poti popolne reorganizacije kmetijskega gospodarstva na podlagi kolhozov. To je ustvarilo predpogoje za še večji dvig proizvodnih sil poljedelstva, ki je razpolagalo z močno in napredno tehniko ter z vsemi pridobitvami agronomije. Kot rezultat prve dobe izgradnje socializma je bilo narodno gospodarstvo države reorganizirano na socialistični podlagi, izkoriščevalski razredi so bili popolnoma likvidirani in je bila ustvarjena moralno-politična enotnost sovjetskega ljudstva.

Treba je poudariti enega izmed najvažnejših rezultatov te prve dobe gradnje socializma. Uspelo nam je doseči, da se je naše narodno gospodarstvo neprekinjeno dvigalo iz leta v leto, predvsem pa v njegovi vodilni veji — socialistični industriji. Razumljivo je, da so bile elementarne nepravilnosti, kakor so suše in nerodovita leta, tudi v tej dobi, vendar pa tudi to ni zaustavilo stalnega napredka. Pod vsemi pogoji je sovjetska industrija neprekinjeno korakala po poti nadaljnega razvoja ter je iz leta v leto povečevala proizvodnjo. Za razliko od kapitalističnih držav je preprečeno dvigavanje industrije v Sovjetski zvezi postalo eden najvažnejših znakov progresivne podlage planskega narodnega gospodarstva. Prav tako je znano, da je neprekinjeni razvoj industrije že davno pripeljal do popolne likvidacije brezposelnosti v naši državi. To je omogočilo brezpogojno dvigovanje blagostanja delavskega razreda, vedno večje izboljševanje materialnih in kulturnih pogojev življenja delavcev in nameščencev sovjetske države. Če bi ne bilo vojne, bi naša mesta in industrijska območja pokazala danes ogromne, še večje uspehe v zboljšanju materialnih in kulturnih pogojev delavcev.

Reorganizacija poljedelstva na podlagi kolhozov je imela za posledico likvidacijo vaških revežev, ki so bili v pogojih kapitalizma vedno obsojeni na najbed-

nejše življenje. Pred vsakim kolhoznikom so se odkrile široke možnosti za bogato in kulturno življenje. Naše kmetijstvo se je krepilo iz leta v leto in zbiralo življenjske sokove kolhozniškega dela. Če bi ne bilo vojne, ki je uničila mnoge najboljše poljedelske rajone, bi danes bili preskrbljeni z vsem potrebnim mnogo bolj kot katera koli država v Evropi, in ne samo v Evropi. Modra leninsko-stalinska politika miru je zagotovila sovjetskemu ljudstvu po končani državljanski vojni in intervenciji možnost mirne socialistične graditve v 20. letih. Napad fašistične Nemčije je prekinil mirno dobo naše graditve. Začela se je štiriletna doba velike domovinske vojne, ki je bila največja preizkušnja za Sovjetsko zvezo, ker je bila po točnih besedah tovariša Stalina ta vojna »najstrašnejša in najtežja vseh vojn, ki jih je kdaj koli prej v zgodovini doživela naša domovina«.

Vsi se spominjamo, kako nezasišane težave je moralo v teh letih prenesti naše ljudstvo. Zadoštuje, da povemo, da je bilo pod Hitlerjevo okupacijo sovjetsko ozemlje, katerega prebivalstvo je pred vojno šlo 88 milijonov ljudi. Na tem ozemlju smo proizvajali 30 % industrijskega blaga vse države. Hitlerjevci so okupirali ozemlje, katerega setvena površina je

MARŠAL TITO GENERALISIMU STALINU

Beograd, 7. novembra.

Ob proslavi 30letnice Velike oktobrske revolucije je maršal Tito poslal generalisimu Stalinu naslednjo brzojavko:

Ko izpolnjujem gorečo željo narodov Jugoslavije, vlade FLRJ in svojo osebno, mi dovolite, da Vam ob tej priliki izrazim najpristranejšo čestitke in najtoplejšje želje za nadaljnji napredek in srečo narodov bratske Sovjetske zveze ob 30 letnici Velike oktobrske revolucije.

Skozi 30 let neskončnih naporov in žrtv so kljub vsem naskokom mednarodne reakcije obvarovali narodi Sovjetske zveze pridobitve Velike oktobrske revolucije in izgradili pod Vašim genialnim vodstvom srečno in nepremagljivo socialistično deželo.

Občudovanja vredni delovni heroizem sovjetskih ljudi pri izgradnji dežele socializma in brezprimerni heroizem borcev Sovjetske armade v veliki osvobodilni vojni sta navdajala tudi naše narode z odpornostjo za obvladati najtežjih nalog in vero, da bodo zanesljivo zmagali ter si ustvarili boljše in srečnejšo bodočnost.

Ko se pridružujemo velikemu veselju sovjetskih državljanov na dan 30 letnice Oktobrske revolucije, Vam zagotavljamo, da bomo varovali dragoceno prijateljstvo narodov Jugoslavije z narodi Sovjetske zveze ter neomajno stali na straži za ohranitev pridobitev Velike oktobrske revolucije, ki je jamstvo za zmago demokracije in miru v svetu.

Naj živi in procvita velika dežela socializma — Sovjetska zveza!

znašala 47% celokupne setvene površine Sovjetske zveze in približno polovico celokupnega števila živine. V času vojne je bilo z zapadnih in južnih rajonov evakuirano in prepeljano na vzhod 1300 industrijskih podjetij, katerih delo je bilo nujno potrebno za velikanske potrebe fronte in zaledja.

Druga doba v zgodovini Sovjetske zveze, ki zjemata leta velike domovinske vojne, je še bolj pokazala okrepjeno moč in progresivno silo naše mnogonacionalne socialistične države. Pred vstopom Sovjetske zveze v vojno je Hitler gospodaril v Evropi kakor v svoji lastni hiši. Nekatere države, kakor na primer fašistična Italija, so se spremenile v njegove poslušne satelite, druge evropske države pa, kakor n. pr. Francija, so pa bile spričo profašistične dvorljivosti njenih vladajočih krogov, pod njegovim škornjem. Glede Anglije, na katere ozemlje ni mnogo stoletja stopila sovražna noga, je obstojala velikanska nevarnost nemške invazije. Položaj se je bistveno spremenil šele tedaj, ko je Sovjetska zveza usmerila svojo delavnost po potrebah vojne in je Sovjetska armada prešla v napad proti hitlerjevskim hordam na vsej črti fronte. Prav tako je bila velike važnosti ustanovitev protifašistične koalicije zavezniških velikih sil, v kateri je Sovjetska zveza zavzemala vodilno mesto. Vse to je zagotovilo poraz fašizma v Evropi. Že na dan 27. obletnice Oktobrske revolucije je tovariš Stalin podal vsemu svetu znano oceno teh zaslug Sovjetske zveze in je dejal: »Danes, ko se domovinska vojna bliža zmagovitemu koncu, se v vsej veličini dviga zgodovinska vloga sovjetskega ljudstva. Danes priznajo vsi, da je sovjetsko ljudstvo s svojo požrtvovalno borbo rešilo evropsko civilizacijo fašističnih pogromov. V tem je velika zasluga sovjetskega ljudstva pred zgodovino človeštva.«

V priznanju dejstva, da je sovjetsko ljudstvo rešilo evropsko civilizacijo fašističnih pogromov, vidijo ljudstva vsega sveta tudi priznanje velikanskih zaslug

voditelja komunizma in velikega vojskovodje Sovjetske zveze Josipa Visarionoviča Stalina. Naša mnogonacionalna sovjetska država se je pokazala močna in nepremagljiva v vseh preizkušnjah vojne. Velika domovinska vojna je še bolj združila sovjetske narode v borbi za pridobitve Oktobrske revolucije in borbi za srečno bodočnost naše domovine.

Po končani vojni je Sovjetska zveza stopila v novo dobo svojega razvoja. Že od začetka minulega leta delamo po planu nove povojne petletke. Tovariš Stalin je tako karakteriziral naše nove naloge: »Osnovne naloge novega petletnega plana so v tem, da se obnovijo rajoni države, ki so bili uničeni, da se obnovi predvojna raven industrije in poljedelstva ter se končno ta raven dvigne v večjih ali manjših obsegih.« Naloge obnove in dvigovanja narodnega gospodarstva, ki sta si jih postavili partija in vlada, so navdahnile naše ljudstvo za množične junške napore in delovne podvige. Vsa država živi sedaj v težnji, da se ne samo izpolni, temveč da se tudi prekoraci nova petletka. Za poljedelstvo je bil začetek nove petletke težak zaradi suše, ki je lansko leto zadelo najvažnejše poljedelske rajone. Toda znana je sposobnost naše države, da hitro obvlada gospodarske težave, na katere naleti. To se vidi lahko iz dejstva da je zaradi ukrepov, ki sta jih podvzeli partija in vlada, skupni donos žita tega leta za 50% večji od lanskega. Lansko leto, v prvem letu povojne petletke, smo že imeli znatno povečanje industrijske proizvodnje, medtem ko je industrija izpolnila plan za lansko leto le 96odstotno, ker ni bil še dokončan prehod v mirnodobsko proizvodnjo. Zato letos sovjetska industrija dela in presega plan. Za prve tri četrtine tekočega leta je bil devetmesečni plan industrije izpolnjen 103odstotno. Vsa država izraža veselje, da koraka tokrat slavni Leningrad v prvih vrstah ter je že v oktobru leningradska industrija izpolnila svoj plan za drugo leto petletke.

Nadaljevanje na 2. strani.

S proslave 30 letnice Oktobrske revolucije v unionski dvorani v Ljubljani: Člani CK KPS, IOOF, vlade LRS, JA in gostje med proslavo.

**MAKSIM GORKI
DETINSTVO**

Največje umetniško delo velikega pisatelja Oktobrske revolucije.

Izšlo opremljeno z originalnimi mojstrskimi risbami akademskega slikarja

MAKSIMA SEDEJA
in v prevodu
SEVERINA SALIJA

Vezano 92 din, broširano 70 din.

MLADINSKA KNJIGA

Autobusna proga

Trebnje-št. Rupert-Mokronog-št. Janž

Autobusna proga Trebnje-Št. Rupert-Mokronog-Št. Janž bo pričela obratovati dne 9. novembra t. l. po naslednjem voznem redu:

15.10	odhod	Trebnje	prihod	7.20
15.40		Št. Rupert		6.50
15.56		Mokronog		6.34
16.30	prihod	Št. Janž	odhod	6.00

Proga obratuje vsak dan.

DAPPS

Davčna komisija za RLO Center

bo razpravljala o odmeri dohodnine za leto 1946. posameznim davčnim zavezancem v dneh od 10. do vključno 22. novembra 1947 po sledečem vrstnem redu:

1. Zgradbe in zemljišča ter podnajemi:

- a) 10. 11. 1947: tereni 1, 2, 3, 4, 5;
- b) 11. 11. 1947: tereni 6, 7, 8, 9, 10;
- c) 12. 11. 1947: tereni 11, 12, 13, 14, 15, 16;
- č) 13. 11. 1947: tereni 17, 18, 19, 20, 21, 22;
- d) 14. 11. 1947: tereni 23, 24, 25, 26, 27, 28.

- 2. 15. 11. 1947: brivci, krojači, šivilje, modistinje.
- 3. 17. 11. 1947: cvetličarne, drogerije, mesarji, knjigovezi, peki, mizarji, izdelovalci igrač.
- 4. 18. 11. 1947: mlekarne, prevozniki, ključavničarji, mehaniki, čevljarji, trafike, krznarji.
- 5. 19. 11. 1947: pleskarji, slaščičarji, medicinarji, dimnikarji, stavbeniki, tapetniki, fotografi, kleparji, vodovodni instalaterji in ostale obrti ter poklici.
- 6. 20. 11. 1947: advokati, gostilne, kavarne, bufeteji.
- 7. 21. 11. 1947: zdravniki, zobozdravniki, dentisti, babice, lekarne.
- 8. 22. 11. 1947: trgovine in branjarije.

Davčna komisija bo poslovala v Beethovnovi ulici 13, I. nadstropje, soba št. 7, kjer bo sprejemala stranke navedene dni vsak dan od 8. do 11. ure dopoldne.

29,346.200 dinarjev

znašajo dobitki 7. kola srečk

DRŽAVNE RAZREDNE LOTERIJE FLRJ

Z nakupom srečke pomagajte najprej sebi, potem pomagajte izvršiti Petletni plan in podprete organizacijo vojnih vojaških invalidov, kar pomeni, da v vsakem primeru pomagajte spet samim sebi.

Zrebanje II. razreda je bilo 7. novembra 1947.

Premija znaša 300.000 din.

Zrebanje III. razreda bo od 5. do 29. decembra letos.

Poleg množičnih dobitkov bosta izzrebani tudi dve premiji: prva za 300.000 din in druga za 600.000 din.

Kupim

osebni avto

4 sedežni, v dobrem stanju.

Miklošičeva cesta 15, I. nadstr.

KUPIMO:

pantograf, polarni ali nitni planimeter, prizmo za ortogonalno snemanje, 2 komada, teodolit-tahimeter, po možnosti euforedukcijski, merni trak, jeklen, 50 m dolžine, 2 komada, interpolator, tahimetrijski logaritmar, koordinograf

Ponudbe z opisom posameznih predmetov poslati na podjetje **ELEKTRO-LJUBLJANA, Maribor, Ulica heroja Tomšiča št. 2-II.**

Zahvala

vsem, ki so spremili drago nepozabljeno

**ZOFIJO
ZEGA**

iz Predjame pri. Postojni.

Zlasti izrekamo zahvalo OLMS in AFŽ Predjama, kakor tudi AFŽ iz Svetega pri Komnu, ki so žrtvovali svoj čas za napravo vencev in ostalo.

**ZALUJOČA DRUŽINA,
OŽJI SORODNIKI IN OSTALI**

Vsem tovarišem soborcem, prijateljem in znancem sporočamo, da bomo prepeljali posmrtno ostanke naših dragih

MIRKA ČEPELNIKA

leta 1942. kom. II. bat. Dolo-mit. odreda, pozneje kap. kom. 13. brigade 14. divizije

**in
STOJANA GRADIŠKA**

poročnika, oficirja za zvezo IV. oper. cone

ki sta skupno žrtvovala svoje mlado življenje za svobodo in boljšo bodočnost slovenskega naroda.

Skupni pogreb naših dragih bo v nedeljo 9. novembra ob 15 izpred kapele sv. Andreja na pokopališču k Sv. Križu.

Ljubljana, 7. novembra 1947.

Zalujoci za Mirkom: žena Dora in družine: Dolinar, Valant in Valjavec.

Zalujoci za Stojanom: starši Janez in Malči Gradišek in bratec Janez.

KINO UNION

PREDVAJA

SOVJETSKO FILMSKO PRAVLJICO

PEPELKA

MASOVNE ORGANIZACIJE IN SOLSKA VODSTVA NAJ ORGANIZIRAJO MNOŽIČEN OBISK!

Izšel je novi zimski

»PUTNIKOV« VOZNI RED

Prodaja na drobno: prodajalna »Casa« (Casopisne agencije Slovenije), Miklošičeva cesta 5.

Prodaja na debelo: »Casa« (Casopisna agencija Slovenije), Gosposka ulica 7.

Zahvala

Ob izgubi našega dobrega moža, očeta, svaka in tasta

DRAGOTINA KVEDRA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so mu lajšali trpljenje in ki so ga spremili na njegovi zadnji poti.

Obenem se zahvaljujemo pevskega društva v Ptuju in v Sv. Juriju, govornikom za poslovljne besede, darovalcem vencev, vsem, ki so nam ustno ali pisмено izrazili sožalje, ter vsem tistim, ki so nam v težkih trenutkih pomagali in lajšali bolečine.

ZALUJOČI OSTALI

Na obletnico Velikega proletarskega praznika je prenehalo biti predobro, v fašističnih ječah izmučeno srce zvestega borca za poštenje, pravico in boljše življenje človeštva. Umril je naš predragi brat, stric in svak

Adolf Kramer

Na njegovi zadnji poti ga bomo spremili v nedeljo, 9. novembra, ob 16 z žal na pokopališču k Sv. Križu.

Dolci, Tvoji zvesti Te ne pozabijo nikoli!

Ljubljana, 7. novembra 1947.

Zalujoci **KRAMERJEVI** in **JAMNIKOVI**

Glavni urednik Ivan Bratko — Naslov uredništva: Kopitarjeva 6. — Uprava: Kopitarjeva 2. — Telefon uredništva in uprave: 52-61 do 52-65 — Telefon naročniškega odd: 30-30 Telefon oglasnega odd: 36-85 Štev ček rač 60.4045-22

Gaber:

Podoba Janeza Potokarja

(Nadaljevanje)

Če bi se mu rodili otroci, bi njegov zakon najbrže potekal tako, kakor potekajo drugi zakoni na velikih kmetijah. Toda otrok ni bilo. Letal je okrog zdravnikov, žena je hodila po božjih poteh, pa vse ni nič pomagalo. Tako ga je vse življenje grizel jalov zakon. Ob pogledu na otroke mu je bilo se težje, ker se mu je vzbujalo neizpolnjeno kopranje. Strašno si je želel otrok. Pri otrocih je znal biti celo nežen. Marsikdaj je kate-rega pogladil po glavi. Če se je kdaj dalj časa zadržal v kaki hiši, kjer so imeli otroke, si je katerega celo posadil na kolena. Ko so hodili jeseni vaški paglavci na njegov vrt po sadje, jih je sicer napodil, toda ne tako da bi se ga kaj posebno bali. Staršem pa ni drugega rekel, kot da ga naj otroci rajši prosijo za sadje, kakor da se sami spravijo na dreve in mu lomijo veje. To je bilo ljudem precej nerazumljivo, kajti z druge strani so poznali Potokarja kot zelo trdega človeka. Že zaradi enega samega zelinatega vehela, ki ga je sosedova kralva kdaj odrgala s Potokarjeve njive, je bil ogenj v stehi.

Otrok si je želel tudi zaradi grunta. Kadar ga je kdo vprašal: »Komu pa boš po smrti zapustil zemljo?« ga je zelo pogledal v teh besedah je bil namig, da bo njegova zemlja prišla v tuje roke. Če bi imel otroke, bi za njim prevzel

zemljo najstarejši sin, kakor se je stoletja dogajalo v Potokarjevem rodu. Sin bi najbrže prevzel grunt še pred njegovo smrtjo, kot je pač na kmetih navada, toda to bi ne pomenilo, da je prišel v druge roke. Tako pa bo s Potokarjevo smrtjo prekinjen njegov rod, z zemljo se bo dogodilo to, kar mu je bilo najtežje misliti. Kadar se mu je nehote prebudilo v mislih vprašanje, komu naj zapusti zemljo, ga je skušal prepoditi iz glave, kot prepodiš nadležne muhe. Toda v podzavesti, ga je kljub temu še vedno grizlo. Tu mu je tudi ležal odgovor: po smrti boš pa le moral prepuštili grunt bratu. Toda to je ostalo zakopano in ni smelo na dan. Ob vesti, da se namerava brat poročiti, pa se je izoblikovalo bolj razločno kakor kdaj koli poprej: brat bo imel otroke, ki bodo obdelovali Potokarjevo zemljo, to se pravi njegovo zemljo. Torej ne gre samo za tistih dvanajst hektarjev, ki jih je bila Tonetova mati prinesla k hiši, temveč za ves grunt.

Da, ta trenutek se mu je zdelo, da brat steguje roke po njegovem gruntu. V obraz mu je lezla kri. Toda zaradi mešanih čustev, ki so se porajali v njem, je bil nekam zmeden in ni našel pravega odgovora. Zavladal je molk, ki je bil za oba težak in dušeč, kakor poletna vročina v zaprtem prenapoljenem prostoru, kjer imaš občutek, da ti bo vsak čas

zmanjkalo sape. Končno je starejši brat le spregovoril, toda po glasu bi lahko spoznal, da tlači jezo vase.

»Oženi se, kdo ti pa brani.«
Tone je čutil, da se brat izmika direktnemu odgovoru in ga je tudi grabila jeza. Rekel je: »Kar tako se ne morem kakor tiči v grmovju. Kam pa naj pripeljem ženo?«

»Pripelji jo k nam, tudi zanjo se bo še našlo prostora«, je odvrnil Potokar, pa je še pred dokončanim stavkom spoznal, da je zinil neumnost. Če bi živila mlada dva pod isto streho kot on, bi ga vsak dan grizlo, da bi končno moral prepuštili grunt bratu oziroma njegovim otrokom, da bo postal lastnik njegove zemlje nekdo drug. Poleg tega bi ga še bodlo, da ga je brat prehitel pri Marički.

Polaščala se ga je razdraženost. »Kaj boš napravil, meni ni mar«, je rekel. »Svojih skrbi imam dovolj in se ne morem ukvarjati še s tvojimi. Dovolj si star, da boš znal zase skrbeti. Če ti pri meni ni všeč, si lahko poiščeš drugod. Kar ti je šlo iz grunta, si dobiš.«

»Tiste papirne kronke, ki se po prvi vojni niso bile nič vredne. Danes pa imam manj kakor vsak hlapec.«
»Ali sem jaz kriv?«
»Ti, ki si mi vzel zemljo.«
Potokar se je premagoval čedalje težje. »Sodišče je tako odločilo«, je rekel zamolklo.

»Da, sodišče, ki si ga ti podkupil. Sram te naj bo, da se ti lastni brat ni smilil, da si lastnega brata spravil ob zemljo Goljuf.«

Potokarja je zalila kri prav do ramen. Očitek, ki mu ga je zagnal brat v

obraz, ga je strašno spekel. Ne zato, ker mu je brat očital, kot nekdanj Laznik in kar so govorili ljudje, temveč zato, ker mu je to očitala tudi lastna vest.

»V moji hiši me ne bo nihče zmerjal z goljufom«, je zavpil. »Tam so vrata.«
Tone je vstal in se umaknil za dva koraka od mize.

»Šel bom, kadar mi boš plačal moje dosedanje delo in kadar mi boš vrnil materino zemljo, prej pa ne.« Nato se je zopet primaknil k mizi in se naslonil na rob. »Mislim sem, da se pogovoriva, kakor brat z bratom, ker ne maram da bi bilo sovraštvo med nama. Toda še nočeš, tudi prav. Nikar pa ne misli, da bo tvoja obveljala. Če si zadnjič uspel na sestanku, bodo pa drugod boljše razsodili. Morda bodo prišle še druge stvari na dan. Delal si za partizane? O tem bi vedel jaz marsikaj povedati. Povedal bi lahko na primer, koliko si dal bešim. Težki tisočaki so bili.«

Potokar je vstal in njegova gorata postava se je zamajala proti bratu. Ta je spustil rob mize in se zvrnil. V obraz so mu udarile rdeče lice. V nasprotju z bratom je bila videti njegova postava še bolj elabotna. Toda umaknil se ni niti za korak. Srepa sta si zrla v oči in bila kot zveri, ki se pripravljata, da skočita druga v drugo. Janez je bil vijoličaste barve. Zdelo se je, da bo dvignil roko in zamahnil. Toda ni storil tega. Vihar se ni izdivjal. Oстал je v dušah, zato je bil toliko hujši.

IV.

Sonce je drselo vse bolj v zaton, vročina pa se ni popustila. Zito je rumenelo. »Zgori ali zori«, se je Potokar

spomnil ljudskega reka. Toda preveč vročine je bilo to leto in premalo dežja. Klasje je ostalo kratko in bo malo vrglo, ostali pridelki bodo pa še slabši. Prejšnje leto bi mu taka letina celo prav prišla. Čim manj so rodile njive, več mu je vrgel mlin. Letos pa mlin ni bil več njegov, zato je tudi njega tesnilo zaradi suše. Zaman je iskal po nebu oblakov, na vsem svodu skoraj ni bilo meglice.

Obrisal si je potno čelo, pogled pa mu je segel preko potoka. Pred mlinom je stala vrsta voz. Na ustnicah mu je zajagal smehlaj, zakaj vedel je, da mlin že nekaj dni ne melje več.

Napotil se je proti mlinu z vzrokom, da pogleda na Dolge njive. Korak mu je bil lahak, duša pa razigrana kakor že dolgo ne.

Odkar so mu bili odvzeli mlin, je le še malokdaj šel po tej poti. Pretežko mu je bilo, zato je rajši napravil ovinek, kakor da bi šel mimo mlina. Ko je na sestanku agrarnih interesentov dejal, da mlin državi, se je kar hitro odločil, ker so ga pritisnili v kot in ni bilo drugega izhoda. Bil je skoraj vesel, saj je rešil zemljo in izpodbil Loznika. Čez nekaj dni pa mu je bilo vse težje. Zvečer je mnogokrat obsedel v vrtni utici in ker je bil mir, vrata mlina pa so bila odprta, je slišal, kako se je zgubljalo v nočno tšino klip, klop... klip, klop... ali pa se mu je samo zdelo, da sliši. Toda ni več pelo njemu. Že drugi dan po onj izjavi, ko je bil dejansko še gospodar mlina in je se odgovarjal za zito in moko, ga je mlinar Luka tako čudno pogledal, ko je prišel tja, kakor da nima ničesar več iskati v mlinu.